

Кучеренко О. І., студент,
Навчально-науковий Інститут
комп'ютерних інформаційних технологій,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Зуєва В. О., к.п.н., доцент

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПРАВ АВТОРІВ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ

Активний розвиток науки і техніки після Другої Світової війни призвів до стрімкого зростання народного господарства. А розвиток космічної і атомної галузей стали локомотивами у піднесенні комп'ютерних технологій, що, згодом, привело до автоматизації багатьох процесів і широкої комп'ютеризації промисловості, стало початком становлення високих технологій і комп'ютерних програм.

В другій половині ХХ століття фахівці з програмування зіткнулись з тим, що створення будь-якої програми для автоматичного керування процесами є творчістю, і створення тої чи іншої програми може одночасно бути доробком декількох різних незнайомих людей. Це, в свою чергу, могло призвести до певних непорозумінь, в тому числі, і до втрати доходів і репутації.

Доведення першості стосовно творчих напрацювань було можливе лише за умови наявності законодавчого регулювання в цьому питанні. З часом це викликало необхідність захисту комп'ютерної програми, як творчого доробку, як інтелектуальної власності. І в 1961 році в США було зареєстровано авторське право на комп'ютерну програму. Вже в 70-х роках ХХ століття правовий захист програм для комп'ютерів був відображений в законодавствах багатьох країн світу. В тому числі, в 1971 році Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВІОВ), було створено Договір про авторські права, статтею 4 «Комп'ютерні програми» якого передбачено «охорону комп'ютерних програм як літературних творів в розумінні Статті 2 Бернської конвенції» [1].

З набуттям в 1991 році незалежності і відкриттям кордонів Україна приєдналась до світової спільноти в широкому застосуванні комп'ютерів. Спочатку Україна просто була країною, куди можна було продати застарілу техніку і технології за гарну ціну. Але дуже швидко українська спільнота програмістів з відсталих споживачів чужого продукту почала переростати в прогресивну передову технологічну спільноту фахівців, програмні продукти яких користуються попитом у всьому світі.

Але висока фаховість українських програмістів ні в якому разі не заважає розвиватись і процвітати піратству на теренах України по відношенню до технологій, програм і, взагалі, інтелектуальної власності.

На сьогодні Україна визнана одною з перших піратських держав.

Задля запобігання укорінення піратства стосовно об'єктів творчості в 1993 році в Україні прийнято Закон «Про авторське право і суміжні права» [2]. З цього часу програмні продукти стали законодавчо захищеними, як літературні твори, а програмісти отримали захист своїх прав як автори творів. Законом передбачено, що право автора виникає з моменту створення програми і не потребує його обов'язкової реєстрації, хоча це передбачено за бажанням автора.

Враховуючи, що право автора на створену програму прирівняне до права на літературний твір, то й термін дії такого права визначено, як для літературного доробку, в розмірі 70 років. Проте, ця норма закону видається не логічною і не потрібною, адже швидкість радикальних змін в технологічному світі сьогодні вимірюється п'ятьма – десятьма роками, а іноді це складає всього лише декілька місяців.

Недостатність законодавчої бази стосовно захисту прав щодо творчої власності, відсутність регулювання в питаннях контролю за розповсюдженням авторських продуктів, а також постійні вимоги світової спільноти щодо необхідності контролювання піратського контенту в Україні призвели до прийняття у 2000 році Закону «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» [3]. Крім того, у 2001 році Україна приєдналась до Договору ВІОВ «Про авторські права», чим значно розширила захищеність авторів та їх творчих доробків.

Сьогодні неможливо знайти галузь, в якій би не використовувались, комп'ютери, цифрові технології і комп'ютерні програми. Кількість фахівців, які сьогодні займаються розробкою програм в різних галузях економіки невідомо зростає. Також невідомо зростає кількість програм, які створюються щодня. Почасти декілька різних програм виконують одну й ту ж дію і відрізняються лише ефективністю, швидкістю, тощо. Комп'ютерна програма, перш за все, це інструмент, створений для досягнення подальших результатів в тій чи іншій галузі. Їхню потрібність і унікальність визначають ринок і попит, а прибутки від таких програм визначають доцільність їх подальшого існування. На сьогодні не захищеними законодавчо є ідеї, які втілюються в тій або іншій програмі, або за їхньою допомогою, що інакше було б неможливо. Можливо, саме ідеї потребують відповідного захисту з боку законодавства, особливо в умовах швидкоплинних технологічних процесів.

Зміни в технологічному світовому середовищі відбуваються в рази швидше ніж вносяться зміни в законодавство. Розвиток цифрових технологій ставить багато запитань, відповідь на які потрібно шукати фахівцям-програмістам з юридичною освітою.

Література

1. Договір ВІОВ про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі (Договір ВОІВ про авторське право) (1996): Договір, Міжнародний документ від 20.12.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_770

2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page>.

3. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23.03.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>.

4. Цибульська Л. Інтелектуальна власність: Проблемні аспекти охорони програмного забезпечення в Україні / Л. Цибульська [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://ftp.s12.freehost.com.ua/2010_1/3.pdf.

УДК 349.6(043.2)

Кхатер Ф. Е., магістрант,
Юридичний факультет,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне
Науковий керівник: Матвійчук А. В., к.філос.н., доцент

ВИВЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Масштабне втручання людини у довкілля призвели до неспроможності Природи нейтралізувати результати її господарської діяльності. Отже нагальними нині є питання реалізації зваженої екологічної політики. Необхідність провадження ефективної екополітики, серед іншого, пов'язана із природною потребою людини та суспільства у безпеці. Зважаючи на те, що визначальний вплив на довкілля мають виробники товарів та їхні споживачі, важливими для екологічної політики є заходи, що забезпечують мотивацію до зміни характеру діяльності комерційних організацій і окремих індивідів [4, с. 84]. Отож, реалізація екологічної політики переважно пов'язують із реалізацією заходів щодо екологізації виробничих процесів. Зокрема, говорять про запровадження екологічних за змістом способів організації виробництва та форм господарювання, впровадження ресурсозберігальних природо-неруйнівних, природонезабруднювальних і екологічнобезпечних видів техніки та технології. Актуальною у цьому контексті є необхідність посилення екологічного складника інвестиційної та інноваційної політики